

A COMPARISON OF SOME MAJOR AMENDMENTS IN THE HIGHER EDUCATION LAW IN POLAND AND UKRAINE

Liudmyla Rybalko

Associate Professor PhD, Kryvyi Rih Economic Institute of SHEE “Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman”, e-mail: l.rybalko@polska-ua.org, Ukraine

Abstract. The author analyses the recent changes that have been introduced in the higher education in Ukraine based on the amended Higher Education Act (2016) and compares it to the amended Polish Law on Higher Education.

Keywords: management, higher education, changes, qualifications framework, educational level.

DOI: <http://dx.doi.org/10.23856/2213>

Wprowadzenie

W nowoczesnym ukraińskim systemie edukacyjnym nie ma niepodległych instytucji oceniającej jakość edukacji. Do grudnia 2016 roku, urzędy oświatowe, jakie powinny zabezpieczać proces edukacyjny sami siebie i kontrolowali (System zabezpieczenia jakości szkolnictwa wyższego w procesie Bolońskim i mechanizmy jego implementacji na Ukrainie, 2016). Według nowelizacji ustawy O szkolnictwie wyższym 01.07.2014 № 1556-VII z dnia 21.12.2016 roku na Ukrainie przewiduje się przejście do nowoczesnego europejskiego modelu systemu zabezpieczenia jakości kształcenia (L.Hrynevych, 2016). Do tego momentu brak systemu reform na Ukrainie w sferze edukacji wyższej w ciągu ostatnich lat – załamanie wszystkich postępów zrobionych wcześniej. Dużym problemem jest to że system edukacyjny jest dramatycznie oderwany od rynku pracy (taka sytuacja była jeszcze do początku Operacji Antyterrorystycznej na Wschodzie państwa). Powoduje to zmniejszenie zainteresowania studiami wyższymi w swoim państwie, niechęć wśród studentów studiować tylko teorie, rezygnację ze studiów po zdobyciu stopnia licencjata, zwiększenie bezrobocia wśród absolwentów szkół wyższych. Wymienione i są jeszcze inne powody które powodują do upadłości uczelni co żaden sposób nie sprzyja konkurencyjności państwa w obszarze edukacji i nauki. Ukraina do dziś nie przystąpiła do stworzenia narodowego systemu kwalifikacji. Na dzień dzisiejszy jest wypracowana jedynie i zatwierdzona uogólniona struktura Narodowych Ram Kwalifikacji za pomocą jakiej można opisywać i porównywać kwalifikacje (edukacyjne i zawodowe). Ona nie zawiera w sobie nazw i opisu konkretnych kwalifikacji, typów kwalifikacji, zwłaszcza – kwalifikacji w edukacji wyższej. Proces certyfikacji Narodowych Ram Kwalifikacji na Ukrainie także jeszcze nie był realizowany (Sprawozdanie analityczne. Tempus project 544524 - TEMPUS - 1-2013-1 - PL - TEMPUS - SMHES "Ramka kwalifikacji w branży nauk o środowisku dla ukraińskich uniwersytetów", 2015).

Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy podczas reformowania opiera się na polski model szkolnictwa wyższego. Polski system kształcenia od lat dysponuje rozbudowaną ofertą w zakresie kształcenia i jego kontynuacji według osobnej ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, która ciągle podlega nowelizacji. Istotne zmiany w ustawie ukraińskiej przedstawiono poniżej.

Material główny

1. Jakość edukacji kontroluje niezależny organ

Ukraina. Znaczna część uprawnień Ministerstwa edukacji i nauki przejdzie do Narodowej Agencji do spraw zabezpieczenia jakości edukacji wyższej która będzie kontrolować jakość edukacji w uniwersytetach, formować listę specjalizacji, tworzyć standardy edukacji wyższej, akredytować specjalizacje, programy nauczania, wyspecjalizowanie rady uczeni do obrony prac doktorskich i habilitacji i organizacji z oceny jakości.

Agencja wyznaczy kryteria oceniania jakości kształcenia, jakie dozwolą sformułować ranking uczelni wyższych. Każda uczelnia wyższa musi będzie udowodnić, że nadaje pewną jakość wiedzy po 5 latach i potwierdzić akredytację lub straci prawo kształcić według tej specjalności.

Polska. W Polsce Państwowa Komisja Akredytacyjna postrzega o spełnianie standardów jakościowych przyjętych dla szkolnictwa wyższego, nawiązujących do najlepszych wzorców obowiązujących w europejskiej i globalnej przestrzeni edukacyjnej oraz wspiera uczelnie publiczne i niepubliczne w procesie doskonalenia jakości kształcenia a także budowania kultury jakości (Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym, 2016). Działania te zmierzają do zapewnienia absolwentom polskich szkół wyższych wysokiej pozycji na krajowym i międzynarodowym rynku pracy oraz do zwiększenia konkurencyjności polskich uczelni jako instytucji europejskich (Misja Państwowej Komisji Akredytacyjnej, 2017). Komisja współpracuje ponadto z ekspertami zewnętrznymi.

2. Akademiczna autonomia

Ukraina. Każda uczelnia wyższa otrzymała prawo: wprowadzać własne programy kształcenia i naukowe (t zw. sylabusy); uznawać zagraniczne dyplomy i stopnie podczas rekrutacji i podjęcia pracy na uczelni; wydawać jak własne tak i państwowe dyplomy.

Polska. Rektor uczelni publicznej może być powołany w drodze wyborów albo w drodze konkursu. Rektorem może być osoba posiadająca co najmniej stopień naukowy doktora, chyba że statut określa wyższe wymagania w tym zakresie. Uczelnia musi być podstawowym miejscem pracy.

3. Samodzielna gospodarka finansowa

Ukraina. Uczelnia wyższa może: zakładać własne konta, otrzymywać kredyty, zarządzać majątkiem i ziemią; zakładać naukowe parki i przedsiębiorstwa, które będą zajmowali się badaniami lub innowacjami; zarządzać własnymi dochodami, w tym opłata za studia, która zostaje na koncie uczelni i nie może zasilać się do państwowego lub miejscowego budżetu; może zakładać stały fundusz i korzystać z pasywnych dochodów z niego, przekazywać środki za granicę dla udziału w naukowych i edukacyjnych asocjacjach/stowarzyszeniach.

Polska. Uczelnia publiczna /niepubliczna prowadzi samodzielną gospodarkę finansową na podstawie planu rzeczowo-finansowego, zatwierdanego przez senat uczelni, zgodnie z przepisami o finansach publicznych oraz o rachunkowości. Może prowadzić domy studenckie i stołówki studenckie. Uczelnia obowiązana do opracowania programu naprawczego jeśli w okresie nie dłuższym niż pięć ostatnich lat przekracza 25% kwoty dotacji z budżetu państwa otrzymanej w roku poprzedzającym bieżący rok budżetowy na swoje zadania, naprawczego.

Właśnie, treść ostatniego zdania w żaden sposób nie wymieniono w ukraińskiej ustawie.

4. Samorząd studencki

Ukraina. Samorząd studencki chroni prawa i interesy studentów, wnosząc propozycje do planów nauczania, otrzymuje znaczący wpływ (15% głosów) pod czas wyborów rektora i dziekanów, ma prawa na ogłoszenie akcji protestu a także otrzymuje 0,5% dochodu z przychodów uniwersytetu.

Polska. Jest duże podobieństwo w prawie. Przedstawiciele uczelnianych samorządów studenckich tworzą Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej.

5. Przejrzystość

Ukraina. Każda uczelnia wyższa zobowiązana publikować na własnej stronie internetowej dokumenty dotyczące własnej działalności - corocznego wewnętrznego monitoringu kontroli jakości kształcenia, własnych finansów, majątku, w tym owykonanie budżetu i sprawozdania finansowe oraz wypłate pensji itp.

Polska. Obowiązek publikować na własnej stronie internetowej dokumenty dotyczące działalności uczelni pojawił się jeszcze w 2005 roku co wskazuje na przejrzystość systemu.

6. Kadencja rektorów, dziekanów, kierowników katedr

Ukraina. Rektorzy, dziekanie, kierownicy katedr będą wybierani przez kolektyw wykładowców a także studentów (do 15 % głosów), jacy otrzymali podczas wyborów ponad 50% głosów łącznie. Ich wybierano na okres 5 lat i nie będą mogli obejmować swoich stanowisk więcej niż dwie następujące po sobie kadencje. Dziekanie, kierownicy katedr powinni posiadać naukowy stopień i/lub tytuł/ honorowy tytuł odpowiednio do profilu wydziału/katedry.

Zakaz łączenia administracyjne stanowiska (na przykład, prorektora czy dziekana i kierownika katedry).

Polska. Kadencja kolegialnych i jednoosobowych organów uczelni publicznej trwa cztery lata i rozpoczyna się w dniu 1 września w roku wyborów, a kończy w dniu 31 sierpnia w roku, w którym upływa kadencja.

Ukraińska ustawa zawiera bardzo podobny artykuł w swojej ustawie.

7. Oświatowo-kwalifikacyjne poziomy

Ukraina. Na Ukrainie będzie 5 poziomów edukacyjno-kwalifikacyjnych: młodszy licencjat (kształci kolegium), licencjat (kształci kolegium). Uniwersytety, akademie i instytuty kształcą według edukacyjno-kwalifikacyjnych poziomów: magister, doktor filozofii (PhD), doktor nauk (dr hab). Stopień „specjalisty” z 2017 roku skasowano. Wszyscy, którzy otrzymali ten stopień wcześniej, automatycznie będą zrównani do stopnia magistra. Znika stopień „kandydat nauk”, pojawia się doktor filozofii. Stopnie licencjata, magistra i doktora filozofii (PhD) odpowiadają przyjętej w większości krajów Europy klasyfikacji, co ułatwia mobilność akademicką ukraińskim studentom i naukowcom.

Polska. Stopnie naukowe i poziomy kształcenia w Polsce są równe z innymi europejskimi uczelniami zgodnie z Europejską Ramą Kwalifikacji.

Ukraina, niestety, tylko od roku 2017 zacznie pracować aby Narodową Ramę Kwalifikacji uzgodnić z odpowiednim europejskim poziomem (Program „Edukacja. Ukraina XXI wieku”, 1996) Na dzień dzisiejszy one są takie jak pokazano w tabeli 1.

Tabela 1

Narodowa Rama Kwalifikacji i Planowany europejski poziom

Studia prowadzone jako:	Narodowa Rama Kwalifikacji	Planowany (europejski poziom)
Doktor nauk (stopień naukowy)	9 poziom	-
Doktor filozofii (drugi stopień naukowy)	8 poziom	III
Magisterskie studia drugiego stopnia (drugi cykl)	7 poziom	II
		I-II
Licencjackie studia pierwszego stopnia	6 poziom	I
Początkowy stopień (krótki cykl)	5 poziom	krótki cykl

Opracowanie własne

8. Nowa klasyfikacja wyższych uczelnie

Ukraina. Na Ukrainie więcej nie będzie „poziomów akredytacji” wyższych uczelni. Przyjęte 4 typu wyższych uczelnie, w tym publicznych i niepublicznych: uniwersytety (uniwersalne wyższe uczelnie); instytuty i akademie (branżowe wyższe uczelnie) i koledze (gdzie kształcą fachowców do poziomu młodszego licencjata lub licencjata). Na Ukrainie są podane tylko definicje: instytucja szkolnictwa wyższego, wyższa wojskowa instytucja edukacyjna oraz definicja wyższej uczelni medycznej. Wymienione są szkoły wyższe publiczne i niepubliczne.

Polska. Zgodnie z ustawą z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, uczelnie mają prawo używać w swoich nazwach wyrazów w zależności od posiadanych uprawnień: uniwersytet, uniwersytet techniczny, uniwersytet uzupełniony przymiotnikiem w celu określenia profilu – co najmniej 6 uprawnień do nadawania stopnia naukowego, w tym co najmniej 4 uprawnienia w zakresie nauk objętych profilem uczelni, politechnika, akademia. Wymienione są szkoły wyższe publiczne i niepubliczne.

W Polsce wymienione także są definicje uczelni: uczelnia zawodowa, uczelnia służb państwowych, uczelnia artystyczna, uczelnia medyczna, uczelnia morską – uczelnię publiczną nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej.

Według ukraińskiej ustawy niema informacji o uczelniach prywatnych. Jedyne wymieniono jest tymczasowo przesunięta uczelnia wyższa, tymczasowo przesunięta naukowa instytucja - to państwowa, komunalna czy prywatna uczelnia wyższa albo naukowa instytucja, która w okresie tymczasowej okupacji albo przeprowadzenia antyterrorystycznej operacji przyniesiona na terytorium znajdujący się pod kontrolą ukraińskiej władzy.

9. Wojna z plagiatem

Ukraina. Prace naukowe i recenzje oponentów przed obroną prac doktorskich i habilitacji będą rozmieszczać się na stronach internetowych wyższych uczelni. Obrona

będzie otwarta. Każdy obecny będzie mógł swobodnie nagrywać audio i video (wcześniej - pozwolenie za rozporządzeniem senatu uczelni). Wszystkie wyższe uczelnie muszą wprowadzić wewnętrzną kontrolę plagiatu wśród wykładców i studentów. Do tego czasu ta wymoga w żaden sposób nie była określona jako obowiązek uczelni. Nie wskazane jakim kosztem to będzie realizowane, choćby w uczelniach państwowych.

Polska. Uczelnie od roku akademickiego 2018/2019 będą miały obowiązek sprawdzania pisemnych prac dyplomowych przed egzaminem dyplomowym z wykorzystaniem Jednolitego Systemu Antyplagiatowego, który będzie prowadził minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego. Dotychczas uczelnie były zobowiązane do wykorzystywania istniejących na rynku polskim programów antyplagiatowych do sprawdzania pisemnych prac dyplomowych przed ich obroną, co generowało znaczne koszty związane z zakupem i administrowaniem systemu antyplagiatowego.

Nowelizacja ustawy – Prawo o szkolnictwie z dnia 23 czerwca 2016 roku wyższym zagwarantowała uczelniom nieodpłatne korzystanie z Jednolitego Systemu Antyplagiatowego, co zapewni im kompleksowe wsparcie przy sprawdzaniu prac dyplomowych pod kątem wykrywania plagiatów oraz praktycznie bezkosztową realizację obowiązku ustawowego. Stosowanie przez uczelnie Jednolitego Systemu Antyplagiatowego zapewni również ujednoczenie kryteriów i stopnia szczegółowości sprawdzania prac dyplomowych (Przewodnik po deregulacji odbiurokratyzowanie szkolnictwa wyższego, 2016).

10. Mobilność akademicka

Ukraina. Godziny kształcenia będą liczyć się nie w godzinach a w kredytach. Licencjat powinien nabrać od 180 do 240 kredytów, magister od 90 do 120 i tp. Suplement do dyplomu według wzory europejskiego będzie mieścił dane o ocenie i liczbę kredytów z każdego przedmiotu. Pozwoli to współpracować ukraińskim uczelniom wyższym zarówno jak między sobą, tak i z zagranicznymi uczelniami. Studenci i wykładowcy będą mogli się obraniać pracy, kontynuować naukę lub pracę w dowolnej uczelni wyższej nie tylko na Ukrainie, ale i w całej Europie.

Studenci samodzielnie będą mogli wybierać część (nie mniej 25%) przedmiotów oraz przedmiotów z innych stopni naukowych za uzgodnieniem z dziekanem lub kierownikiem działu.

Licencjaci przy podjęciu studiów magisterskich mogą samodzielnie wybierać specjalność, wtedy, jak za starym systemem mogli tylko kontynuować edukację według tej samej specjalności.

11. Tylko zewnętrzne ocenianie przed wstępem do uczelni wyższej

Ukraina. Od roku 2008 obowiązek składać zewnętrzne niezależne ocenianie wiedzy maturzystów szkół (ZNO) dla podjęcia studiów wyższych. Pod czas wstępnego konkursu każdy certyfikat ZNO uważany będzie nie mniej niż 20% baly końcowej, świadectwo maturalne – nie więcej niż 10%, miejsca premiowane na olimpiadach ogólnoukraińskich i konkursach – nie więcej niż 5%, ocena za twórczy konkurs albo fizyczne przygotowanie w niektórych uczelniach wyższych – nie więcej 50%. W roku 2017 do składania ZNO zobowiązani kandydaci na studia magisterskie kierunku Prawa.

Dokładny podział bałów wyznaczają same uczelnie wyższe, którzy nie później niż 15 października na swojej stronie internetowej ogłaszających wraz z zasadami wstępu na rok następny.

Podjęcie studiów II stopnia odbywa się bez obowiązku składać zewnętrzne niezależne ocenianie – na zasadach ogólnych po składaniu egzaminu wstępnego z dyscyplin specjalności.

Polska. Podstawę przyjęcia na studia pierwszego stopnia lub jednolite studia magisterskie stanowią wyniki egzaminu maturalnego. Senat uczelni ustala w trybie określonym jakie wyniki egzaminu maturalnego stanowią podstawę przyjęcia na studia. Uczelnia może przeprowadzić dodatkowe egzaminy wstępne, w przypadku konieczności sprawdzenia różnych uzdolnień, wymienionych w ustawie, do podejmowania studiów na danych kierunkach niesprawdzanych w trybie egzaminu maturalnego albo gdy kandydat na studia posiada świadectwo dojrzałości uzyskane za granicą. Egzaminy te nie mogą dotyczyć przedmiotów objętych egzaminem maturalnym.

Studia w uczelni są prowadzone w ramach kierunku studiów. Przyjęcie studenta na określony kierunek studiów następuje nie później niż po upływie pierwszego roku studiów. Kierunek studiów może być prowadzony przez podstawową jednostkę organizacyjną uczelni albo łącznie przez kilka takich jednostek.

Kandydat na studia stacjonarne w uczelni publicznej lub student przenoszący się z innej uczelni jest obowiązany do złożenia oświadczenia o kontynuowaniu lub ukończeniu studiów na innych kierunkach studiów stacjonarnych w uczelni publicznej.

Bardzo różni Ukrainę od Polski to że za rozporządzeniem Kabinetu Ministrów od roku 2008 i dalej w ustawie O szkolnictwie wyższym roku 2016 z poprawkami podjęcie studiów wyższych na Ukrainie kandydaci na studia wyższe muszą zdawać określone przez Ministerstwo Edukacji i Nauki na następny rok szkolny egzaminy w placówkach ukraińskiego Centrum ceny jakości kształcenia (Ukraiński Centrum Oceny Jakości Edukacji, 2005). Każdy rok obowiązkowy egzamin z języka ukraińskiego (jako główny egzamin podstawowy) i jeszcze 2 inne egzaminy. Każdego roku podstawowe przedmioty egzamenacyjne zmieniają uczelnie według oferowanych specjalności /kierunków studia. Oraz każdego roku zmienia się ilość balów (punktów), które musi nabrać kandydat na studia żeby podjąć studia bezpłatne. Jeśli kandydat uzyskał mniej balów z każdego egzaminu niż przyjęte – kandydat w ogóle traci prawo składać dokumenty na studia wyższe. Ten system pozwolił zapełnić przejrzysty sposób podjęcia studiów bezpłatnych. Kandydaci innych państw powinni też składać ZNO i mogą wybierać się na studia płatne. Od roku 2014 obowiązek składać ZNO i dla kandydatów na tryb zaoczny. Na rok szkolny 2017/2018 będą zdawali ZNO i kandydaci na II stopień kierunku Prawo.

12. Konkurencyjny system bezpłatnych miejsc na studia

Ukraina. Z roku 2016 działa mechanizm elektronicznego wstępu do uniwersytetów i automatycznego rozmieszczenia informacji o ilości bezpłatnych miejsc na obraną specjalność studiów. Abiturienti już na etapie składania ZNO wybierają specjalizację i uniwersytet, w którym chcą podjąć studia. Według wyników ZNO przez specjalny program System informacyjny Konkurs (System informacyjny Konkurs, 2016) będzie wygenerowany ranking kandydatów na studia. Ci którzy otrzymali największą liczbę punktów dostają się na bezpłatne miejsce w tej uczelni, o której zadeklarowali przy dokonaniu wyboru pod czas rejestracji. W taki sposób, odpowiednio do zainteresowania abiturientów automatycznie będą rankingi specjalności i uczelni wyższych. Uniwersytety dla otrzymania bezpłatnego miejsca będą mogli walczyć nie za przychylność ministerstwa, jak było do roku 2016, a za przychylność abiturientów. Uczelnie wyższe dla ulgowej kategorii kandydatów na studia na każdą specjalność otrzymują 5% bezpłatnych miejsc od Ministerstwa Edukacji i Nauki

Ukrainy.

Polska. W Polsce podstawą przyjęcia na studia pierwszego stopnia lub jednolite studia magisterskie stanowią wyniki egzaminu maturalnego. Senat uczelni ustala w trybie określonym jakie wyniki egzaminu maturalnego stanowią podstawę przyjęcia na studia. Uczelnia może przeprowadzić dodatkowe egzaminy wstępne, tylko w przypadku konieczności sprawdzenia konkretnych uzdolnień lub gdy osoba ubiegająca się o przyjęcie na studia posiada świadectwo dojrzałości uzyskane za granicą. Niema systemu ZNO jak na Ukrainie.

13. Stypendia na poziomie socjalnego minimum

Ukraina. Stypendia wypłacane będą w rozmiarze nie niższym za minimum socjalne. Na początku wszystkim studentom będzie wypłacać się 2/3 od wysokości minimumu socjalnego. Wysokość minimumu socjalnego od 01.01.2017r. wynosi 1600 hrywen = 242,42 zł, przy kursie 6,60 hrywen za 1zł. minimumu socjalnego (Ministerstwo Polityki Społecznej o minimum socjalny, 2016). Po składaniu pierwszej sesji stypendium otrzymują 2/3 najlepszych studentów każdego roku studiów zgodnie z rankingiem i za wyznaczonym przez Uriad ukraiński grafikiem.

Polska. Student może ubiegać się o pomoc materialną ze środków przeznaczonych na ten cel w budżecie państwa w formie: 1) stypendium socjalnego, 2) stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych, 3) stypendium rektora dla najlepszych studentów, 4) stypendium ministra za wybitne osiągnięcia. Student może ubiegać się z wnioskiem o stypendium u Rektora uczelni.

Wysokość minimumu socjalnego w Polsce 1066,99 zł (7040,13 ukraińskich hrn), dane na marc miesiąc 2015r. (Minimum socjalne w marcu 2015 r., 2015).

14. Państwowe finansowanie nauki

Ukraina. Do 2018 roku państwo ma zapewnić celowe gwarantowane wsparcie finansowanie badań naukowych w uniwersytetach, jakie otrzymają status narodowego lub badawczego. Do tego czasu praktycznie wszystkie sparcia odbywali się tylko jeśli państwo ma dostępne środki w budżecie, tzw. «za zasadą ostateczności» (Koncepcyjny model finansowania uczelnie wyższych przez państwo za wynikami działalności, 2016). Edukacja i kształcenie od czasu niepodległości państwa nigdy nie była realnym priorytetem państwa, chociaż każdy kandydata na deputata w Werchowną Radę w swoim programu wyborczym obiecywał podnieść edukację na wysoki poziom. Przy połączeniu małych uczelni z dużymi ostatni żadnych gwarancje i wsparcia finansowego z żadnych źródeł nie otrzymywały. Z jednej strony to był legalny administracyjny sposób ciąć mniejsze uczelnie, a z drugiej strony – wzmacniać uczelnie regionalne. Ten proces dość dyskusyjny ale będzie trwał i dalej (Opinia ekspertów: Czy należy łączyć uniwersytety w regionach?, 2016).

Polska. W Polsce od roku 2017 przewidziane uruchamianie programów, które będą wspierać uczelnie rozwijające się w kierunku projakościowym przez środki europejskie. Ministerstwo EiSW pragnie podnieść jakość kształcenia, powiązać proces badawczy z dydaktyką i umiędzynarodowić polskie uczelnie. Miinisterstwo obiecuje zwiększenie dotacji o 103 proc. przez minimum pięć lat ze środków własnych - dla mniejszych uczelni, które zdecydują się połączyć z innymi dużymi.

Będzie zmniejszona stała przeniesienia, inaczej dziedziczenia, która dziś wynosi 65 proc. To oznacza, że uczelnia niezależnie od tego, co robi, z roku na rok otrzymuje 65 proc. dotacji dziedziczy, co powoduje ogromną inercję we wprowadzaniu zmian. Dlatego będzie

zmniejszona część dziedziczenia do 50 proc. Pozostałe 50 proc. dotacji budżetowej będzie zależało od tego, kogo uczelnia kształci, jakie badania naukowe prowadzi i czy jest wystarczająco międzynarodowa. W perspektywie czasowej jeśli uczelniom w końcu masowość przestanie się opłacać i zaczną wiązać proces dydaktyczny z badaniami i będzie premiowana również kategorię naukową uczelni. Tam, gdzie będzie najwyższy poziom badań naukowych, będzie większe finansowanie (Zmiany w finansowaniu uczelni. Premie za mniejszą liczbę studentów i łączenie się uczelni?, 2016).

15. Główny język kształcenia – ukraiński, ale są możliwości prowadzenia kształcenia w innych językach

Ukraina. Na Ukrainie językiem kształcenia jest język ukraiński. Dla podwyższenia umiędzynarodowienia akademickiej mobilności uczelnia wyższa może część dyscyplin zapewniać w języku angielskim lub innym języku obcym. Uczelnia przyjmująca na studia cudzoziemców organizuje dla tych osób zajęcia z języka ukraińskiego. Na rządanie studentów uczelnia wyższa może dać im możliwość nauczania języka mniejszości narodowej w takim zakresie, jaki daje możliwość zatrudnienia w zawodzie żeby posługiwać tym językiem.

Polska. Wykłady w uczelni są otwarte, jeżeli jej statut nie stanowi inaczej. Zajęcia dydaktyczne w uczelni oraz sprawdziany wiedzy lub umiejętności, a także egzaminy dyplomowe, mogą być prowadzone w języku obcym w zakresie i na warunkach określonych w regulaminie studiów. W języku obcym mogą być również prowadzone przygotowywanie pracy dyplomowej. Uczelnia przyjmująca na studia cudzoziemców organizuje dla tych osób zajęcia z języka polskiego. Zajęcia dydaktyczne na studiach mogą być prowadzone także z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Wykorzystanie metod i technik kształcenia na odległość w ukraińskim prawie zaznaczono jak forma dystancyjna. Uczelnia posiada prawo zmieniać inne formy kształcenia oraz formy zajęć dydaktycznych czego nie było określono dawniej.

16. Tymczasowo przeniesione wyższe edukacyjne zakłady

Ukraina. Tymczasowo przemieszczone wyższe uczelnie zachowują status narodowych. Ważność certyfikatów akredytacyjnych tymczasowo przeniesionych wyższych uczelni, tymczasowo przeniesionych organizacji badawczych na prowadzenie działalności edukacyjnej w sferze edukacji wyższej kontynuuje się na okres przeprowadzenia operacji antyterrorystycznej, ale nie dłużej jak na 5 lat z dnia zakończenia terminu ważności odpowiednich certyfikatów akredytacyjnych.

Polska. Brak informacji o przemieszczonych wyższych uczelniach. Natomiast mieści się informacja o przypadku utworzenia zamiejscowej jednostki organizacyjnej uczelni głównej, w wyniku podziału podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni, zamiejscowa jednostka organizacyjna może uzyskać uprawnienie do prowadzenia studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu kształcenia, zgodnie z art. 11. Przepisów ust. 3a i 3b nie stosuje się w przypadku zmiany struktury organizacyjnej uczelni w wyniku połączenia uczelni.

17. Nowi uczestnicy procesu edukacyjnego na uczelniach

Ukraina. Zgodnie z art.52 prowadzić wykłady na uczelni wyższej może fachowiec z przedsiębiorstwa czy organizacji. Władza uczelni może zrezygnować z wykładowcy, który posiada tytuł i stopień naukowy na rzecz fachowca.

Polska. Pracownikami uczelni są nauczyciele akademicy oraz pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi, dyplomowani bibliotekarze oraz dyplomowani pracownicy

dokumentacji i informacji naukowej.

Na Ukrainie dyplomowani bibliotekarze oraz dyplomowani pracownicy dokumentacji i informacji naukowej są osoby którzy pracują w bibliotekach specjalnego typu: Narodowa Akademia Nauk, biblioteki uczelnie badawczych oraz naukowo-badawczych, badawczych instytucji i organizacji. Za rozporządzeniem uczelni wyższej wymienione specjaliści mogą dostać na stanowisko nauczyciela akademickiego.

18. Współpraca międzynarodowa

Ukraina. W celu rozwoju współpracy międzynarodowej w sferze edukacji wyższej i integracji systemu edukacji wyższej do światowej przestrzeni edukacyjnej, państwo sprzyja (art. 74): wprowadzeniu mechanizmu gwarancji jakości edukacji wyższej na rzecz harmonizacji systemów oceniania jakości edukacji wyższej na Ukrainie z Europejską przestrzenią edukacji wyższej; ustaleniu Narodowych Ram Kwalifikacji z Europejskimi ramami kwalifikacji dla zabezpieczenia akademickiej i zawodowej mobilności oraz nauczania przez całe życie.

Polska. Polska dotrzymuje się polityki międzynarodowej współpracy w zakresie edukacji wyższej od momentu włączenia do Unii Europejskiej.

19. Główne ścieżki współpracy międzynarodowej

Ukraina. W kierunku edukacji wyższej dozwolono (art.75):

stworzenie wspólnych programów kształcenia i planów nauczania z zagranicznymi uczelniami wyższymi, placówkami i organizacjami naukowymi;

zaproszenie nauczycieli akademickich, pracowników niebędący nauczycielami akademickimi, naukowych pracowników zagranicznych z uczelnie wyższych dla udziału ich w pracy naukowo-pedagogicznej i naukowej w wyższych uczelniach na Ukrainie.

Polska. Uczelnia ma w szczególności prawo na podstawie umowy utworzyć centrum naukowe z innymi uczelniami, instytutami naukowymi Polskiej Akademii Nauk oraz instytutami badawczymi, w tym również z zagranicznymi jednostkami naukowymi i instytutami międzynarodowymi prowadzącymi działalność naukowo-badawczą. Uczelnia może tworzyć, podstawowe jednostki lub filii wspólne także z innymi podmiotami, w szczególności z instytucjami naukowymi. Utworzenie za granicą zamiejscowej jednostki organizacyjnej uczelni wymaga pozwolenia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, wydane w drodze decyzji administracyjnej, po uzyskaniu pozytywnej opinii ministra właściwego do spraw zagranicznych.

Uczelnie zagraniczne mogą tworzyć uczelnie i filie z siedzibą na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, wydanej po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw zagranicznych i Komisji (art.85).

Podsumowanie

Współdziałanie Ukrainy z Polską w sferze edukacji zaczęło się od 2 lipca 2001 r. na podstawie tych Umów między Polską a Ukrainą. Od tego czasu dokonywana jest wymiana studentów, doktorantów, naukowców i pedagogów, a także odbywa się bezpośrednia współpraca między szkołami wyższymi. Obecny kryzys na Ukrainie w tym, i w szkolnictwie wyższym – to wynik beczynności w latach poprzednich i odsunięcia opracowania pytań edukacji na czas «kiedy będzie możliwość». Po wejściu w życie na końcu roku 2016 na Ukrainie nowelizowanej ustawy O szkolnictwie wyższym nadajewięcej możliwości

uczelniom wyższym, nauczycielom i badawcom. Przybliży ukraińskie szkolnictwo wyższe do europejskiego. Pozwoli to także zmienić sytuację, kiedy dzisiejsi absolwenci słyszą od pierwszego pracodawcy „zapomnij o wszystkim, czego się uczyłeś w uniwersytecie, zaraz my ciebie nauczymy zawodu”. Dużo łatwiej będzie studentom starać się o wyjazdach na uczelni zagraniczne. Dlatego żeby większość wymienionych zadań przez ukraińskie Ministerstwo udało się do zrealizowania, ekspertom z wprowadzania zmian trzeba bardziej dokładnie przeprowadzić badania w kierunku sprawdzenia wszystkiego co było już zrealizowane w szkolnictwie wyższym praktycznie żeby dalej dokonywać zmian w oparciu o doświadczenie polskich kolegów. Do czasu obecnego procesem współpracy z polskimi uczelniami zajmowali się społecznie aktywni przedstawiciele społeczności akademickiej, którzy znają mentalność, tradycje akademickie Polski, mówią po polsku i zaangażowane są w polskim kontekście. To trzeba rozwijać. Wiele zależy od kierownictwa na różnych poziomach. Pytanie, czy tak naprawdę oni wspierają pragnienia nauczycieli i studentów. Zrozumienie i wspólna wizja kierowników i pracowników są bardzo ważne.

References

- Koncepcyjny model finansowania uczelni wyższych przez państwo za wynikami działalności (2016, marc 08). [Electronic resource]. Retrieved from <https://www.cedos.org.ua/uk/osvita/kontseptualna-model-derzhavnoho-finansuvannia-vnz-za-rezultatamy-diialnosti>.*
- Minimum socjalne w marcu 2015 r. (2015, wrzesnia 15). [Electronic resource]. Retrieved from <http://www.ipiss.com.pl/wp-content/uploads/downloads/2015/09/www-MS-2015-03.pdf>.*
- Ministerstwo Polityki Społecznej o minimum socjalne (2017, luty 06). [Electronic resource]. Retrieved from <http://www.msp.gov.ua/news/12305.html>.*
- Opinia ekspertów: Czy należy łączyć uniwersytety w regionach? (2016, lipiec 30). [Electronic resource]. Retrieved from <http://vnz.org.ua/statti/9447-dumka-ekspertiv-chy-dotsilno-obednuvaty-universytety-v-regionah>.*
- Państwowa Komisja Akredytacyjna (2017, styczeń 13). [Electronic resource]. Retrieved from <http://www.pka.edu.pl/misja/>.*
- Program „Edukacja. Ukraina XXI wieku”. (1996, maj 29). [Electronic resource]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>.*
- Przewodnik po deregulacji odbiurokratyzowanie szkolnictwa wyższego (2016, czerwiec 23). [Electronic resource]. Retrieved from http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2016_10/c1559aef93252daabd158a4d4108b082.pdf.*
- Sprawozdanie analityczne. (2015, marc 31 – kwiecień 02). Tempus project 544524 - TEMPUS - 1-2013-1 - PL - TEMPUS - SMHES "Ramka kwalifikacji w branży nauk o środowisku dla ukraińskich uniwersytetów" m. Wiedeń, Austria, 7-10.*
- System informacyjny Konkurs (2017, luty 08). [Electronic resource]. Retrieved from <http://vstup.info/#home-slider>.*
- System zabezpieczenia jakości szkolnictwa wyższego w procesie Bolońskim i mechanizmy jego implementacji na Ukrainie. (2016, grudnia 20). [Electronic resource]. Retrieved from <http://old.niss.gov.ua/monitor/juni08/16.htm>.*
- Ukraiński Centrum Oceny Jakości Kształcenia. (2016, grudzień 15). [Electronic resource]. Retrieved from <http://testportal.gov.ua/>.*
- Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym. (2005, lipiec 27). Dz.U. 2005 No. 164 poz. 1365 nowelizowana. [Electronic resource]. Retrieved from http://www.test.if.ua/wp-content/uploads/2011/01/zakon_pro_vyschu_osvitu.pdf.*

Wywiad Ministra Edukacji i Nauki Ukrainy L. Hrynevych Ukrainńskiej Narodowej Agencji Informacyjnej Ukrinform. (2016, czerwiec 29). [Electronic resource]. Retrieved from http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=249148467.

Zmiany w finansowaniu uczelni. (2016, październik 18). Premie za mniejszą liczbę studentów i łączenie się uczelni? [Electronic resource]. Retrieved from <http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/arttykul/finansowanie-uczelni-mnisw-dotacje-nowy,0,0,2173440.html>.